

Mniejszości narodowe i etniczne w polskim prawie [EN/RU/UA]

2021-12-30

Materiał powstał w ramach projektu pn. Kampania społeczna dot. różnorodności i wielokulturowości - Wybieram Kraków! Zadanie publiczne jest finansowane ze środków Miasta Krakowa.

Aby zajmować się problematyką mniejszości narodowych i etnicznych warto zapoznać się odpowiednimi zapisami w polskim prawie, które tych kwestii bezpośrednio dotyczą. Artykuł ten ma na celu przybliżenie i wprowadzenie do najważniejszych prawnych definicji i przepisów w tym temacie.

Konstytucja

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zabrania istnienia jakichkolwiek organizacji związanych z programami o charakterze totalitarnym, które w swoich programach zamieszczają hasła związane z nienawiścią rasową, narodowościową i etniczną. Gwarantuje bezstronność wobec w sprawach przynależności religijnej i wyznaniowej. Językiem urzędowym RP jest język polski, ale nie narusza to praw mniejszości. Każdy obywatel jest równy wobec prawa i ma prawo do równego traktowania. Konstytucja gwarantuje, że nikt nie może być dyskryminowany w jakimkolwiek przejawie życia publicznego z jakiegokolwiek przyczyny. RP gwarantuje obywatelom przynależącym do mniejszości narodowych i etnicznych prawo do kultywowania swojej tradycji, zachowania tożsamości kulturowej, posługiwania się i rozwijania swojego języka. Obywatele ci mogą organizować się w swoich społecznościach, tworzyć swoje instytucje.

Ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym

Ustawa ta dotyczy zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości zamieszkujących Polskę, a także zachowania i rozwoju języka regionalnego. Zapisy w niej zawarte poruszają również zagadnienia integracji mniejszości w społeczeństwie i równościowego traktowania bez względu na pochodzenie. Reguluje również zadania administracyjnych organów, w których kompetencjach leżą te kwestie.

Według ustawowej definicji za mniejszość narodową uznaje się grupę polskich obywateli, spełniających określone warunki. Warunek ilościowy dotyczy tego, że mniejszość jest, co logiczne, mniej liczna od reszty populacji państwa. Grupa mniejszościowa musi być różna od reszty społeczeństwa, na przykład pod względem kulturowym, językowym czy określonej tradycji i jednocześnie posiadać świadomość swojej odrębności, dążyć do kultywowania swojej kultury i zachowania języka. Istotnym elementem jest to, że w definicji zawarty jest zapis, że obywatel będący członkiem mniejszości musi mieć przodków, którzy zamieszkiwali terytorium Polski od co najmniej 100 lat. W związku z tym nie wszyscy migranci mogą przynależeć do danej mniejszości narodowej. Istotnym elementem jest również to, aby obywatel ten utożsamiał się z narodem własnego państwa. Wyróżnia się mniejszości: białoruską, czeską, litewską, niemiecką, ormiańską, rosyjską, słowacką, ukraińską i żydowską.

Mniejszość etniczna analogicznie do narodowej musi być mniej liczna, różna od reszty społeczeństwa, dążyć do zachowania języka, kultury i tradycji i jest świadoma swojej

odrębności. Zasada związana z tym, aby przodkowie danej grupy musieli żyć na terytorium RP od co najmniej 100 lat, również obowiązuje. Różnicą jest tu to, że ta grupa nie może utożsamiać się z narodem innego państwa. Wyróżnia się cztery mniejszości: Karaimów, Łemków, Romów i Tatarów.

Ustawa daje prawo do decyzji, czy dany obywatel chce być zaliczany do danej mniejszości, czy nie. Zabrania stosowania środków prowadzących do asymilacji wbrew woli danej osoby lub grupy. Zabrania również jakiegokolwiek dyskryminacji związanej z przynależności narodowościowej lub etnicznej. Zobowiązuje organy władzy administracyjnej do popierania równości grup mniejszościowych i reszty społeczeństwa, a także do ochrony grup dyskryminowanych. Władza publiczna ma również umacniać dialog międzykulturowy.

Język mniejszości

Ustawa daje członkom mniejszości prawo do używania własnego języka przy pisowni swoich imion i nazwisk w dokumentach urzędowych. W wypadku imion i nazwisk zapisanych w innych alfabetach należy dokonać transliteracji. Ustawa gwarantuje swobodę wypowiedzi w języku mniejszości, a także używania go w celu wymiany i kolportowania informacji, czy swobodną jego naukę. Może być używany obok języka urzędowego jako język pomocniczy, język mniejszości w urzędach. W gminach, gdzie przedstawiciele mniejszości stanowią dużą grupę mieszkańców, można w sposób określony przepisami złożyć podanie o ustanowienie języka pomocniczego i zapisanie danej gminy w rejestrze ministerialnym. Obok urzędowych nazw miejscowości, ulic czy innych elementów krajobrazu o określonej nazwie mogą być stosowane tradycyjne określenia w języku mniejszości.

Oświata, kultura i integracja obywatelska oraz społeczna

Zgodnie z ustawą z 7 września 1991 roku o systemie oświaty osoby przynależące do mniejszości narodowej lub etnicznej mają prawo do nauki języka, lub nauki prowadzonej w języku tej mniejszości. Posiadają również prawo do nauki historii i kultury mniejszości.

Władza zobowiązana jest do wspierania dążeń do ochrony kultury i tożsamości danych społeczności mniejszościowych, a także do integracji obywatelskiej i społecznej.

Bartłomiej Małczyński – Specjalista ds. Unii Europejskiej w Instytucie Polityk Publicznych, prowadzi kanały komunikacyjne EUROPE DIRECT Kraków. Interesuje się literaturą, historią, polityką i filozofią, a także problematyką europejską i azjatycką. Wiceprezes stowarzyszenia Stacja Kooltura. Członek zespołu Działu Azjatyckiego Nowej Konfederacji oraz Forum Młodych Dyplomatów.

Materiał powstał w ramach projektu pn. Kampania społeczna dot. różnorodności i wielokulturowości - Wybieram Kraków!

Zadanie publiczne jest finansowane ze środków Miasta Krakowa.

In order to work on the issues of national and ethnic minorities, it is worth familiarising oneself with the relevant provisions in Polish law that directly concern these issues. This article aims to introduce the most important legal definitions and regulations on this topic.

Constitution

Constitution of the Republic of Poland prohibits the existence of any organizations related to totalitarian programs, which promote slogans related to racial, national and ethnic hatred. It guarantees impartiality in matters of religious affiliation. Polish is the official language of the Republic of Poland, but this does not infringe the rights of minorities. Every citizen is equal in eyes of law and has the right to equal treatment. The constitution guarantees that no one can be discriminated in any aspect of public life, for any reason. The Republic of Poland guarantees citizens belonging to national and ethnic minorities the right to cultivate their traditions, preserve their cultural identity, use and develop their language. These citizens can organize themselves in their communities and create their own institutions.

Act on National and Ethnic Minorities and on the Regional Language

This act concerns the preservation and development of the cultural identity of minorities living in Poland, as well as the preservation and development of the regional language. Its provisions also raise the issues of minority integration in society and equal treatment regardless of origin. It also regulates the administrative tasks of the authorities who are competent in these matters.

According to the statutory definition, national minority is a group of Polish citizens who meet certain conditions. The quantitative condition is that the minority is less numerous than the rest of the country's population. A minority group must be different from the rest of society. For example, in terms of culture, language or a specific tradition. At the same time the group has to be aware of its individuality and aim to cultivate its culture and language preservation. An important element is that the definition includes a provision that a citizen who is a member of a minority must have ancestors who have lived in the territory of Poland for at least 100 years. Therefore, not all migrants may belong to a given national minority. An important element is also that this citizen identifies himself with his nation. Distinguished minorities that are: Belarusian, Czech, Lithuanian, German, Armenian, Russian, Slovak, Ukrainian and Jewish.

Similarly, to the national minority, the ethnic minority must be smaller, different from the rest of society, aimed toward preservation of language, culture and tradition, and be aware of its individuality. The rule that the ancestors of a given group must have lived in the territory of the Republic of Poland for at least 100 years also applies. The difference is that this group cannot identify with the nation of another country. There are four minorities: Karaims, Lemkos, Roma and Tatars.

The law in the Act gives the right to decide whether a citizen wants to be included in a given minority or not. It forbids the use of measures leading to assimilation against the will of the person or group. It also prohibits any discrimination based on nationality or ethnicity. It obliges administrative authorities to promote equality between minority groups and the rest of society,

and to protect discriminated groups. Public authority is also expected to strengthen intercultural dialogue.

A minority language

Act gives the right to members of minorities to use their own language when putting their names and surnames in official documents. Transliteration should be used in the case of names and surnames written in other alphabets. The act guarantees freedom of expression in a minority language, as well as using it to exchange and distribute information, or to learn it freely. It can be used alongside the official language as an auxiliary language, a minority language in offices. In communes where representatives of minorities constitute a large group of inhabitants, it is possible to apply for the establishment of an auxiliary language and to enter a given commune in the ministerial register in the manner prescribed by regulations. Traditional terms in a minority language may be used in addition to official names of places, streets or other landscape elements with a specific name.

Education, culture and civic and social integration

According to the Act of September 7th in 1991 on the education system, persons belonging to a national or ethnic minority have the right to learn the language or learn in the language of their minority. They also have the right to learn the history and culture of minorities.

The authorities are obliged to support efforts to protect the culture and identity of the minority communities concerned, as well as to civic and social integration.

Bartłomiej Małczyński - EU specialist at the Institute of Public Policy. Runs the EUROPE DIRECT Kraków communication channels. Interested in literature, history, politics and philosophy, as well as European and Asian issues. Vice-president of the Kooltura Station (Stacja Kultury) association. Member of the Asian Department team of the New Confederation (Nowa Konfederacja) and the Forum of Young Diplomats (Forum Młodych Dyplomatów).

This material was created as part of the project under the name “Social campaign on diversity and multiculturalism - I choose Krakow!”

The public task is financed by the City of Krakow.

[RU] Национальные и этнические меньшинства в польском законодательстве

Чтобы заниматься вопросами национальных и этнических меньшинств стоит ознакомиться с соответствующими положениями польского законодательства, которые непосредственно касаются этой темы. Эта статья призвана познакомить вас с наиболее важными юридическими определениями и законами в этой сфере.

Конституция

Конституция Республики Польша запрещает существование каких-либо организаций, связанных с программами тоталитарного характера, которые включают в свои программы лозунги, разжигающие расовую, национальную и этническую ненависть. Она гарантирует беспристрастность в вопросах религиозной и конфессиональной принадлежности. Официальным языком Республики Польша является польский, однако это не нарушает права меньшинств. Каждый гражданин равен перед законом и имеет право на равное обращение. Конституция гарантирует, что никто не может подвергаться дискриминации в любом аспекте общественной жизни по какой-либо причине. Республика Польша гарантирует гражданам, принадлежащим к национальным и этническим меньшинствам, право на культивирование своих традиций, сохранение культурной самобытности, использование и развитие своего языка. Эти граждане могут самоорганизовываться в своих общинах и создавать свои собственные учреждения.

Закон о национальных и этнических меньшинствах и региональном языке

Этот закон касается сохранения и развития культурной идентичности меньшинств, проживающих в Польше, а также сохранения и развития регионального языка. Содержащиеся в нём положения также затрагивают вопросы интеграции меньшинств в общество и равноправное обращение независимо от происхождения. Он также регулирует задачи административных органов, в компетенции которых находятся эти вопросы.

Согласно установленному законом определению, национальным меньшинством считается группа граждан Польши, соответствующая определённым условиям. Количественное условие состоит в том, что меньшинство является, что логично, менее многочисленным, чем остальная часть населения страны. Меньшинство должно отличаться от остального общества, например, культурой, языком или определенной традицией, и в то же время осознавать свою индивидуальность, стремиться развивать свою культуру и сохранить язык. Важным элементом является наличие в определении записи, что гражданин, принадлежащий к меньшинству, должен иметь предков, которые проживали на территории Польши не менее 100 лет. Следовательно, не все мигранты могут принадлежать к определённому национальному меньшинству. Важно также, чтобы этот гражданин идентифицировал себя с нацией своего государства. Можно выделить следующие меньшинства: белорусское, чешское, литовское, немецкое, армянское, русское, словацкое, украинское и еврейское.

Этническое меньшинство, так же как и национальное, должно быть менее многочисленным, отличаться от остального общества, стремиться к сохранению своего языка, культуры и традиций, а также осознавать свою индивидуальность. В этом случае также обязывает правило, согласно которому предки данной группы должны были прожить на территории Польши не менее 100 лет. Разница только в том, что эта группа не может отождествлять себя с народом другой страны. Можно выделить четыре меньшинства: караимы, лемки, ромы и татары.

Закон даёт право решать, хочет ли данный гражданин быть причисленным к конкретному меньшинству или нет. Запрещается использование мер, ведущих к

ассимиляции против воли человека или группы. Закон также запрещает любую дискриминацию по национальному или этническому признаку. Он обязывает административные органы отстаивать равенство между меньшинствами и остальным обществом, а также защищать дискриминируемые группы. Государственная власть также должна укреплять межкультурный диалог.

Язык меньшинств

Закон даёт представителям меньшинств право использовать свой собственный язык при написании своих имён и фамилий в официальных документах. Однако в случае написания имён и фамилий буквами другого алфавита следует произвести их транслитерацию. Закон гарантирует свободу выражения мнения на языке меньшинства, использование этого языка для обмена и распространения информации, а также его свободное изучение. Язык меньшинства может использоваться вместе с официальным языком в качестве вспомогательного языка в администрациях. В муниципалитетах, где представители меньшинства составляют большую группу жителей, можно в установленном законодательством порядке подать заявление об установлении вспомогательного языка и внести данный муниципалитет в министерский регистр. Наряду с официальными названиями городов, улиц или других элементов ландшафта с конкретным названием, могут использоваться также названия на языке меньшинства.

Образование, культура, гражданская и социальная интеграция

В соответствии с Законом о системе образования от 7 сентября 1991 года лица, принадлежащие к национальному или этническому меньшинству, имеют право изучать язык своего меньшинства или на нём обучаться. Они также имеют право изучать историю и культуру своего меньшинства.

Власть обязана содействовать стремлению к защите культуры и идентичности меньшинств, а также обязана к их гражданской и социальной интеграции.

Бартломей Малчинский – студент Ягеллонского университета, интересующийся литературой, историей, политикой и философией, а также европейской и азиатской проблематикой. Специалист предметной области в Институте государственной политики (Instytut Polityk Publicznych), управляет каналами коммуникации EUROPE DIRECT Kraków. Вице-президент ассоциации Stacja Kooltura. Член группы азиатского отдела Новой Конфедерации (Nowa Konfederacja) и Форума молодых дипломатов (Forum Młodych Dyplomatów).

Материал создан в рамках проекта «Социальная кампания о разнообразии и мультикультурализме - Я выбираю Краков!»

Публичное задание финансируется из средств бюджета города Кракова.

МЕНШИНИ У ПОЛЬСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Аби займатись питаннями національних та етнічних меншин варто ознайомитися з відповідними положеннями польського законодавства, які безпосередньо стосуються цієї теми. Ця стаття має на меті познайомити вас із найважливішими юридичними визначеннями та законами у цій сфері.

Конституція

Конституція Республіки Польща забороняє існування будь-яких організацій, пов'язаних із програмами тоталітарного характеру, які включають у свої програми гасла, що розпалюють расову, національну та етнічну ненависть. Вона гарантує неупередженість у питаннях релігійної та конфесійної належності. Офіційною мовою Республіки Польща є польська, проте це не порушує права меншин. Кожен громадянин рівний перед законом і має право на рівне ставлення. Конституція гарантує, що ніхто не може зазнавати дискримінації в будь-якому аспекті суспільного життя з будь-якої причини. Республіка Польща гарантує громадянам, які належать до національних та етнічних меншин, право на культивування своїх традицій, збереження культурної самобутності, використання та розвиток своєї мови. Ці громадяни можуть самоорганізовуватись у своїх громадах та створювати власні інституції.

Закон про національні та етнічні меншини та про регіональну мову

Цей закон стосується збереження та розвитку культурної ідентичності меншин, що проживають у Польщі, а також збереження та розвитку регіональної мови. Положення, що містяться у ньому, також стосуються питань інтеграції меншин у суспільство та рівного ставлення незалежно від походження. Закон також регулює завдання адміністративних органів, до компетенції яких належать ці питання.

Відповідно до встановленого законом визначення, національною меншиною вважається група громадян Польщі, яка відповідає певним умовам. Кількісна умова полягає на тому, що меншість є, що логічно, менш численна, ніж решта населення країни. Меншість повинна відрізнитися від решти суспільства, наприклад, культурою, мовою чи певною традицією, і водночас має усвідомлювати свою індивідуальність, прагнути розвивати свою культуру та зберігати мову. Важливим елементом є наявність у визначенні запису про те, що громадянин, який є представником меншини, повинен мати предків, які проживали на території Польщі не менше 100 років. Отже, не всі мігранти можуть належати до певної національної меншини. Важливо також, аби цей громадянин ідентифікував себе з нацією своєї держави. Можна виділити такі меншини: білоруська, чеська, литовська, німецька, вірменська, російська, словацька, українська та єврейська.

Етнічна меншина, так само як і національна, повинна бути менш численною, відрізнитися від решти суспільства, прагнути до збереження власної мови, культури й традицій та усвідомлювати свою індивідуальність. У цьому випадку так само зобов'язує правило, згідно з яким предки цієї групи повинні були прожити на території Польщі не менше 100

років. Різниця тільки в тому, що ця група не може ототожнювати себе з народом іншої країни. Можна виділити чотири меншини: караїми, лемки, роми та татари.

Закон дає право самостійно вирішувати, чи хоче даний громадянин бути зарахованим до конкретної меншини чи ні. Забороняється застосування заходів, що ведуть до примусової асиміляції особи чи групи осіб. Закон також забороняє будь-яку дискримінацію за національною чи етнічною ознакою. Він зобов'язує адміністративні органи відстоювати рівність між меншинами та рештою суспільства, а також захищати дискриміновані групи. Державна влада також має зміцнювати міжкультурний діалог.

Мова меншин

Закон надає представникам меншин право використовувати свою мову під час написання своїх імен та прізвищ в офіційних документах. Проте у випадку написання імен та прізвищ літерами іншого алфавіту слід провести їх транслітерацію. Закон гарантує свободу вираження поглядів мовою меншини, використання цієї мови для обміну та поширення інформації, а також її вільне вивчення. Мова меншини може використовуватися разом з офіційною мовою як допоміжна мова в адміністраціях. У муніципалітетах, де представники меншини становлять велику групу жителів, можна в установленому законодавством порядку подати заяву про встановлення допоміжної мови та внести даний муніципалітет до міністерського реєстру. Поряд з офіційними назвами міст, вулиць або інших ландшафтних елементів з конкретною назвою, можуть також використовуватися традиційні терміни мовою меншини.

Освіта, культура, громадянська та соціальна інтеграція

Відповідно до Закону про систему освіти від 7 вересня 1991 року особи, що належать до національної чи етнічної меншини, мають право вивчати мову цієї меншини або ж нею навчатися. Вони також мають право вивчати історію та культуру своєї меншини.

Влада зобов'язана підтримувати зусилля щодо захисту культури та ідентичності меншин, а також зобов'язана до громадянської та соціальної інтеграції.

Бартломей Малчинський – студент Ягеллонського університету, цікавиться літературою, історією, політикою та філософією, а також європейською та азійською проблематикою. Фахівець предметної галузі в Інституті публічної політики (Instytut Polityk Publicznych), управляє каналами комунікації EUROPE DIRECT Kraków. Віце-президент асоціації Stacja Kooltura. Член групи азійського відділу Нової Конфедерації (Nowa Konfederacja) та Форуму молодих дипломатів (Forum Młodych Dyplomatów).

Матеріал створено в рамках проєкту „Соціальна кампанія про різноманітність та мультикультуралізм - Я вибираю Краків!”

Публічне завдання фінансується з коштів бюджету міста Кракова.